

Bảo tồn nghề dệt thổ cẩm truyền thống của đồng bào dân tộc Lự ở huyện Tam Đường, tỉnh Lai Châu

19:11 03/12/2021

Tác giả: Lê Hà

Những năm gần đây, bên cạnh việc tập trung phát triển kinh tế, huyện Tam Đường, tỉnh Lai Châu còn chú trọng đẩy mạnh tuyên truyền, vận động đồng bào dân tộc Lự bảo tồn, giữ gìn và phát huy truyền thống văn hóa của dân tộc, trong đó có nghề dệt thổ cẩm truyền thống.

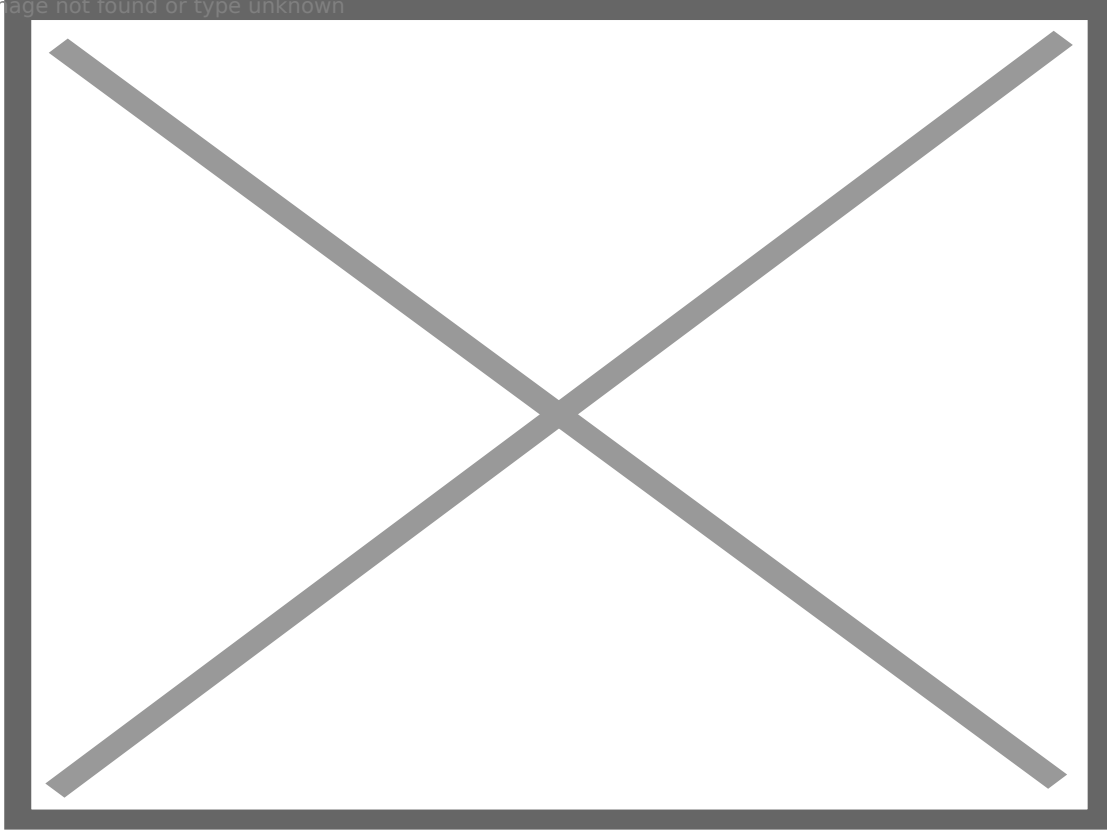
Độc đáo nghề dệt thổ cẩm

Huyện Tam Đường là huyện miền núi của tỉnh Lai Châu với gần 85% đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống, trong đó đồng bào dân tộc Lự chiếm 5,4%. Nghề dệt thổ cẩm truyền thống của người Lự là một trong những nét văn hóa đặc sắc và hấp dẫn du khách khi đặt chân đến mảnh đất này.

Dẫn chúng tôi đi thăm các hộ gia đình chị Lò Thị Đi, cán bộ công chức Văn hóa - Xã hội xã Bản Hon cho biết: Từ bao đời nay, người Lự xã Bản Hon gắn liền với sản xuất nông nghiệp, chăn nuôi gia súc, gia cầm. Những lúc nông nhàn, phụ nữ người Lự thường thêu thùa, may áo, váy; người Lự coi trọng nghề dệt thổ cẩm truyền thống và lấy đó làm thước đo tiêu chuẩn đánh giá sự khéo léo của người phụ nữ Lự.

Quan sát khi tới thăm các hộ gia đình người Lự trong xã Bản Hon, chúng tôi thấy nhà nào cũng đều có một chiếc khung cửi đặt bên góc nhà. Người dân ở đây vẫn tự dệt vải và để may những bộ trang phục mặc hàng ngày; những âm thanh kịt kịt của chiếc khung cửi đã trở thành âm thanh đặc trưng riêng có ở nơi đây.

Image not found or type unknown

Nghề dệt thổ cẩm của đồng bào dân tộc Lự ở Lai Châu

Theo già làng người Lự kể, nghề dệt thổ cẩm từ lâu đã gắn liền với cuộc sống sinh hoạt hàng ngày của dân tộc Lự và được truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác, mang đậm nét văn hóa đặc sắc của người Lự. Để tạo ra các sản phẩm thổ cẩm hay những bộ trang phục độc đáo thì phải qua rất nhiều công đoạn; đòi hỏi sự tỉ mỉ, khéo léo của đôi bàn tay người phụ nữ Lự như: Trồng bông, nhặt bông, bạt bông, xe sợi, dệt vải, nhuộm chàm, cắt vải theo kích cỡ người mặc rồi thêu hoa văn...

Hàng năm, vào tháng 3 - 4, đồng bào dân tộc Lự nơi đây bắt đầu trồng cây bông, đến tháng 9 - 10 cây bông mới được thu hoạch. Sau khi thu hoạch người dân tiến hành tuốt bông, sau đó nhặt từng hạt bông rồi bạt bông; khi bạt bông xong bà con mang đi xe sợi, sau đó mắc vào khung cửi để dệt vải.

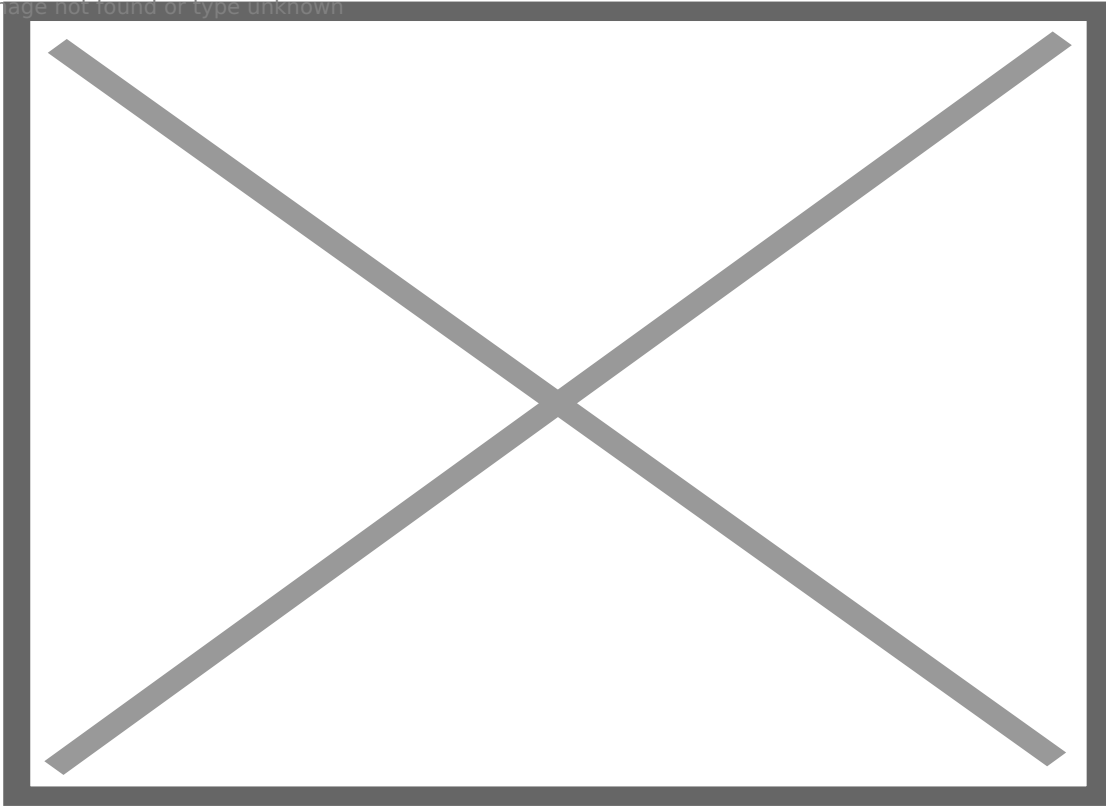
Sau công đoạn dệt vải, người phụ nữ Lự sẽ lấy tấm vải vừa dệt xong đem đi nhuộm chàm thành màu xanh than, đen và nâu. Thời gian ngâm cho vải lên màu đẹp phụ thuộc nhiều vào thời tiết. Gặp thời gian nắng ráo, mỗi mảnh vải chỉ cần 3 - 4 ngày là có thể nhuộm, phơi khô xong; nhưng nếu trời mưa, phơi vải lâu khô, khoảng thời gian đó có khi kéo dài tới cả tháng.

Để cho nước chàm ngấm vào sợi, cần phải bóp mạnh, đều tay khoảng 30 phút cho ăn màu thì vớt ra vắt khô, đập và giặt sạch nước vôi rồi phơi. Phơi vải tuy đơn giản nhưng là khâu quan trọng

trong quy trình nhuộm vải. Trong quá trình phơi phải thường xuyên lật vải cho khô đều thì màu mới đẹp, không bị vết.

Sau khi phơi khô thì chuyển sang công đoạn cắt vải theo kích cỡ người mặc rồi tiến hành thêu hoa văn. Hoa tiết hoa văn trên nền trang phục Lự được trang trí nhiều hình thù khác nhau, cùng với những gam màu sắc sỡ, tạo nên bộ trang phục độc đáo của đồng bào Lự. Công đoạn cuối cùng, bà con sẽ ghép từng mảnh vải với nhau rồi khâu bằng tay tạo thành những chiếc áo, váy.

Image not found or type unknown

Bà Lò Thị Khăn, dân tộc Lự, bản Nà Khum, xã Bản Hòn dệt vải thổ cẩm truyền thống

Vải lanh không chỉ bền mà còn được biết đến là một loại sản phẩm có lợi cho sức khỏe, không bị mốc, có khả năng thấm hút mồ hôi cực tốt nên sẽ làm cơ thể bạn luôn khô thoáng mỗi khi mặc. Đây là một trong những ưu điểm nổi bật nhất của vải lanh.

Nghề dệt thổ cẩm truyền thống hiện không chỉ góp phần vào việc giữ gìn, bảo tồn văn hóa truyền thống của đồng bào Lự, mà còn tạo việc làm, nâng cao thu nhập cho phụ nữ dân tộc thiểu số. Trung bình mỗi bộ váy áo bán với giá tầm 5 - 6 triệu đồng, một năm mỗi người phụ nữ Lự cũng bán được 2 bộ váy áo, tạo thêm thu nhập cho gia đình.

Bảo tồn giá trị văn hóa

Đồng bào dân tộc Lự là 1 trong 16 dân tộc rất ít người ở nước ta, với số dân dưới 10.000 người.

Nhằm lưu giữ giá trị văn hóa của người dân tộc Lự, trong đó có nghề dệt thổ cẩm, những năm qua, xã Bản Hon đã thường xuyên tuyên truyền bà con người Lự tiếp tục giữ gìn phát huy bản sắc văn hóa dân tộc mình, đặc biệt là nghề dệt thổ cẩm truyền thống. Mặt khác, xã cũng vận động, khuyến khích các bà, các mẹ dạy cách dệt, thêu cho con cháu của mình ngay từ nhỏ; khuyến khích người dân duy trì khung dệt và phối hợp với các đơn vị trường học tuyên truyền cho các em học sinh mỗi em phải có một bộ trang phục của dân tộc mình, để mặc vào các hoạt động ngoại khóa...

Trong thời gian tới, huyện Tam Đường sẽ có hướng tiếp tục liên kết với các công ty thêu, dệt thổ cẩm để đưa chị em không có công ăn việc làm đi học nghề thêu, dệt. Đồng thời thành lập Hợp tác xã thêu, dệt thổ cẩm truyền thống nhằm thu hút chị em phụ nữ Lự tham gia và cũng là đầu mối để thu gom các sản phẩm bán ra thị trường, góp phần tạo thu nhập, cải thiện cuộc sống cho phụ nữ Lự nói riêng và đồng bào dân tộc Lự nói chung trên địa bàn.

Hà Lê - Hoài Phạm

Link bài viết: <https://nguoilambao.vn/bao-ton-nghe-det-tho-cam-truyen-thong-cua-dong-bao-dan-toc-lu-o-huyen-tam-duong-tinh-lai-chau>